

Biodiverzitás Stratégia és erdészet

Az Európai Unió Bizottsága 2020. május 20-án hozta nyilvánosságra az Európai Zöld Megállapodásban előírányzott, a természet megőrzését és helyreállítását célzó, 2030-ig tartó időszakra szóló Biodiverzitás Stratégiát. A Stratégia számos erdészeti vonatkozású megállapítást, célkitűzést, illetve intézkedési tervet tartalmaz. A továbbiakban ezeket előtérbe helyezve mutatjuk be a következő évtizedek erdészeti politikáját meghatározó természetvédelmi stratégiai dokumentumot.

A biológiai sokféleség védelmét célzó nemzetközi és nemzeti szintű folyamatok az 1992-es Rio de Janeirói konferencia óta szakadatlanul zajlanak. A folyamatban az Európai Unió – ugyancsak kiemelt hangsúllyal kezelve a problémakört – uniós szinten és a tagországai szintjén is részt vesz. Ennek egy újabb mérföldköve az Európai Unió 2030-ig szóló Biodiverzitás Stratégiája, amely a Biológiai Sokféleség Egyezményhez kapcsolódó nemzetközi keretrendszerrel összhangban a következő tíz évre vonatkozóan meghatározza az uniós környezet- és természetvédelmi politikáknak, valamint a tagországok hasonló stratégiáinak és szabályozásainak az új kereteit.

Az EU 2030-ig szóló Biodiverzitás Stratégiája

A stratégia helyzetértékelésként kiemeli, hogy az emberi tevékenységnek köszönhetően az elmúlt negyven évben a Föld felszínének majdnem háromnegyede megváltozott, és a vadon élő fajok populációi globális szinten 60%-kal csökkentek, ami az ökoszisztéma-szolgáltatások jelentős csökkenését eredményezi.

A stratégia az alábbi fő tényezőket emeli ki, amelyek a biodiverzitás rohamos csökkenését okozzák:

- a földhasználat és tengerek hasznosításának megváltozása;
- a természeti erőforrások túlzott használata;
- a klímaváltozás;
- a szennyezés; és
- az inváziósan terjedő özőnfajok térnyerése.

Az előbbiekkal összefüggésben a stratégia általános célja, hogy 2030-ra

a biodiverzitás védelmét szolgáló intézkedések a megőrzés mellett már a helyreállításra is kiterjedjenek.

A stratégia a biodiverzitás védelmét az alábbi intézkedésekkel tervezi megvalósítani (az erdészeti ágazat szempontjából jelentősebb intézkedések kiemelésével és részletezésével):

1. *A természeti területek helyreállításának EU-s jogi keretrendszerének a megerősítése*
2. *A mezőgazdasági területeken belül a természeti területek arányának növelése*
3. *A mezőgazdasági földhasználat intenzitásának csökkentése, és a talaj ökoszisztémáinak helyreállítása*
4. *Az erdőterületek növelése, valamint az erdők természeti és egészségi állapotának, ellenálló képességének javítása*

Az erdők, mint a legösszetettebb szárazföldi életközösségek rendkívül fontosak nemcsak a biológiai sokféle-

A stratégia a célok teljesülése érdekében fontos eszköznek tekinti, hogy minden kezelt állami erdőre, továbbá a magánerdők minél nagyobb részére készüljön erdőterv.

A stratégia célkitűzéseinek teljesülése érdekében szükséges intézkedéseket az EB egy dedikált uniós erdőstratégiában kívánja összefoglalni, melyet 2021-ben jelentet meg.

5. *A környezeti szempontokat összességében kielégítő megoldások keresése az energiatermelésben*

A klímavédelem tekintetében a Stratégia foglalkozik a megújuló energiaforrások alkalmazásának előtérbe helyezésével. Viszont ennek kapcsán már kiemeli a rangsorolás fontosságát is. Először azok alkalmazását szorgalmazza, amelyek hasznosítása nem jár egyúttal a természet károsodásával. Ebben a tekintetben a faanyag energeti-

ség, hanem a klíma, a talaj, a levegő és a vízbázis védelme, a vízgazdálkodás javítása, a szénmegkötés és -tárolás, valamint a megújuló energia és nyersanyag termelése szempontjából. Emellett jelentősek az erdők társadalom részére biztosított közjóléti szolgáltatásai is. Az erdők természetes környezetet biztosítanak a feltöltődéshez, az egészség védelméhez, a sportoláshoz, valamint a környezeti neveléshez.

A stratégia célként rögzíti 2030-ig uniós szinten – a természetvédelmi szempontok figyelembevételével – legalább 3 milliárd darab fa elültetését. Ebben a tekintetben az erdőtelepítések mellett kiemelt szerep jut a városokban, a vidéki településeken, illetve a mezőgazdasági területeken megvalósítandó fásításoknak is. Az erdőtelepítésekre és fásításokra vonatkozóan az Európai Bizottság egy ütemtervet készít.

kai célú hasznosítása a Stratégiában csak feltételesen kerül megemlíthésre.

Az EB 2020 végén közzéteszi az erdei biomassa energetikai célú hasznosításának tapasztalatait, majd 2021-ben a Megújuló Energia Irányelvvel összhangban elkészít egy használati útmutatót az energia célú erdei biomassa új fenntarthatósági kritériumaira vonatkozóan.

6. *Az édesvízi ökoszisztémák helyreállítása*

7. *A városi és kertvárosi területek zöldítése*

A minimum 20 000 lakosú európai városoknak Városzöldítési Tervet kell készíteniük 2021 végéig, amelyek célja biológiailag változatos és az emberek számára hozzáférhető városi erdők, parkok és kertek, városi veteményesek, zöld tetők és falak, valamint utcai fasorok, városi rétek és városi sövények létesítése.

8. A környezetszennyezés csökkentése

9. Az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása

A cél az EU idegenhonos özőnfajokra vonatkozó rendeletének minél hatékonyabb betartatása, továbbá, hogy 50%-kal kevesebb Vörös Listás fajt veszélyeztessenek az inváziós fajok.

10. Termékalapú környezetvédelem

A stratégia átfogó célkitűzésként, illetve eszközként rögzíti a gazdasági tevékenységek káros környezeti hatásainak integrálását az árképzésbe, illetve ehhez kapcsolódóan az egyes termékek esetében az életciklus-megközelítést. Az utóbbi lényege, hogy a termék teljes életciklusán keresztül – a gyártástól a megsemmisítésig – minden szereplő járuljon hozzá a környezet kímélééhez, a fenntartható termeléshez, előállításához, használathoz és megsemmisítéshez. Ebbe beletartozik többek között a felhasznált nyersanyagok környezetterhelés-mentes kitermelésétől kezdve, az energiatakarékos gyártáson és a hosszú távú használatot biztosító dizájnban át, a megsemmisítéskor visszanyerhető vagy újrahasznosítható elemekig nagyon sok tényező. A faanyag, mint az egyik legjelentősebb megújuló természetes energiaforrás és alapanyag tekintetében az életciklus-szemlélet alkalmazása és bemutatása az ágazat presztízsét növelheti.

A stratégia végrehajtásához rendelkezésre álló források

A célkitűzéseinek elérése érdekében:

- egyrészt a továbbiakban minden állami támogatás esetében vizsgálni fogják a biológiai sokféleségre gyakorolt hatásokat, és kiszűrik az ilyen szempontból káros támogatásokat;
- másrészt a stratégia céljaihoz kapcsolódóan a különböző programokon keresztül a Natura 2000 hálózat fejlesztésére, zöld beruházásokra, erdőtelepítésekre, fásításokra, valamint a kapcsolódó kutatásokra, fejlesztésekre, innovációkra és tudásátadásra jelentős támogatási források állnak majd közvetlenül is rendelkezésre.

Az EU 2030-ig szóló Biodiverzitás Stratégiájának fogadtatása

A kihirdetett stratégiával kapcsolatban az elmúlt időszakban több uniós erdészeti és faipari szakmai szervezet foglalt állást. Összességében a biodiverzitás kilátásba helyezett fokozottabb védelmének elfogadása és üdvözlése

mellett az alábbi kritikák fogalmazódtak meg a részükről:

- nem tartalmazza, hogy a biodiverzitás védelmét a tartamos és szakszerű erdőgazdálkodás jól szolgálhatja;
- az erdészeti szervezetek az erdők klímaváltozáshoz alkalmazkodó, aktív kezelését továbbra is fontosnak tartják;
- nem kerültek bemutatásra a célkitűzések, illetve célértékek társadalmi és gazdasági hatásai;
- a meghatározott célértékeket területileg differenciálni szükséges, hogy azok reálisan megvalósíthatóak és igazságosan elosztottak legyenek a különféle ökoszisztéma-típusok és földhasználatok között;
- az egységes gazdálkodási módszerek (uniós útmutatások kiadása) erőltetése helyett a helyi adottságokhoz igazított intézkedéseket kellene ösztönözni;
- az egységes értelmezés érdekében több fogalmat pontosítani kell (pl. természetközeli erdő, öregerdő);
- a célkitűzései akadályoznák a helyi forrásból származó faanyag fenntartható hasznosítását, illetve az EU klímasemlegességi célkitűzéseinek elérését; továbbá
- nem rendel külön forrásokat a célok megvalósításához.

Összegzés

A biodiverzitás védelme tehát több évtizedes múltra visszatekintő, nemzetközi és nemzeti szinten zajló folyamat, amely időről időre (stratégiákról stratégiákra) kitartóan és következetesen halad előre. Egyre eredményesebben, hiszen az előrehaladást, illetve az azt akadályozó tényezőket folyamatosan figyelemmel kísérik, és ezek alapján határozzák meg a következő lépéseket. A folyamat várható felgyorsulását eredményezi továbbá, hogy annak létjogosultságát a Föld környezeti és természeti állapotának negatív változásai egyre nyilvánvalóbban igazolják.

Az Európai Unió a fejlett világ elitjébe tartozik. Ugyan jelenleg a Földünk környezeti problémáinak fő okozói nem az uniós tagországok, viszont annak mi is a kárvallottjai vagyunk, így az Unió igyekszik globális szinten fellépni a környezet és a természet védelmében. Ezt azonban politikailag nyilvánvalóan nem teheti meg úgy, hogy maga ne járjon elől jó példával! A meg-

újított stratégiában emiatt az eddigiek-nél markánsabb elvárások, és azok érvényesítésére hatékonyabb eszközök jelennek meg.

Az erdőgazdálkodás fenntarthatósága tekintetében például úgy tűnik, már nem lesz elég a tartamos erdőgazdálkodás, a természetkímélőbb erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása, a természeteshez közelebb álló erdők kialakulása, kialakítása irányába is el kell mozdulni. Mindezt pedig annak figyelembevételével kell megvalósítani, hogy közben a környezeti feltételek is romlanak.

A klímavédelem jegyében is a stratégia kiemeli az új erdők, fásítások telepítésének fontosságát. Már nemcsak a mezőgazdasági területeken, hanem a településeken belül, és infrastruktúrák környezetében is. Továbbá már nemcsak mennyiségi szemlélettel, hanem az erdőtelepítéseket és fásításokat egyben a természet védelmének szolgálatába is állítva (természetkímélő erdőtelepítési módszerek, őshonos fafajok alkalmazása, ökológiai folyosók kialakítása a nagy mezőgazdasági táblákon).

A klímavédelem tekintetében a stratégia foglalkozik a megújuló energiaforrások alkalmazásának előtérbe helyezésével. Viszont ennek kapcsán már kiemeli a rangsorolás fontosságát is. Elsősorban azok alkalmazását szorgalmazza, amelyek hasznosítása összességében nem jár a természet jelentős károsodásával. Ebben a tekintetben a faanyag energetikai célú hasznosítása a stratégiában már csak feltételesen kerül megemlítésre.

Mit tehetünk? A hazai erdőgazdálkodás a Nemzeti Erdő Programban lefektetett célkitűzések szerint, uniós viszonylatban szigorú erdő- és természetvédelmi szabályozás mellett folyik. A természeti értékek védelme így biztosított. A természeti értékek helyreállítása tekintetében ugyanakkor nyilvánvalóan lehet és szükséges is előrelépni, amelyet azonban elsősorban nem normatív előírásokkal, hanem a helyi viszonyokhoz igazodva, illetve támogatáspolitikai eszközökkel kell elősegíteni.

Arra kell törekedni, hogy a készülő EU Erdőstratégia, valamint a kapcsolódó új hazai stratégiák és jogszabályok összeállítására, továbbá a következő hét évre szóló Közös Agrár Politika megtervezésére az előbbiekkal összhangban kerüljön sor.

**Szalai Károly, Dósa Ildikó,
Gyenes András**

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Szerkesztette: **Nagy László**